

LUMIJOEN KUNTA

Perusturvalautakunta

Kunnankuja 1

91980 LUMIJOKI

**VAMMAISPALVELULAIN MUKAISTEN PALVELUJEN
MYÖNTÄMISPERUSTEET 1.3.2020**

Johdanto

Vammaispalvelulaki (1987/380) eli laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista astui voimaan 1.1.1988. Lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaisten henkilöiden tarvitsemat palvelut ja tukitoimet järjestetään siten, että ne tukevat heidän omatoimista suoriutumistaan. Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain -ja asetuksen mukaisia erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvia palveluita ovat kuljetuspalvelut, asunnon muutostyöt, asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, palveluasuminen, päivätoiminta ja henkilökohtainen apu. Harkinnanvaraisia palveluita ja tukitoimia ovat kuntoutusohjaus, sopeutumisvalmennus, päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet koneet ja laitteet sekä ylimääräiset vaatekustannukset ja erityisravintokustannukset.

Vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Järjestettäessä palveluja ja tukitoimia otetaan huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Vammaispalvelulaki on toissijainen suhteessa sosiaalihuoltolakiin (2014/1301) ja lakiin kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin (1977/519). Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

Kunnan erityinen järjestämisvelvollisuus

1. Kuljetuspalvelut
2. Asunnon muutostyöt
3. Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet
4. Palveluasuminen
5. Päivätoiminta
6. Henkilökohtainen apu

Harkinnanvaraiset palvelut ja tukitoimet

1. Kuntoutusohjaus
2. Sopeutumisvalmennus
3. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet
4. Ylimääräiset vaatekustannukset
5. Ylimääräiset erityisravintokustannukset

KUNNAN ERITYINEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUS

KULJETUSPALVELUT JA SAATTAJAPALVELUT

Kuljetuspalvelu on kunnan erityiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva palvelu. Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kuljetuspalveluja määrärahoista riippumatta, koska kuljetuspalvelu on subjektiivinen oikeus. Kuljetuspalvelu on keskeinen vaikeavammaisten omatoimista suoriutumista auttava palvelu. Koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät mahdollisuutta liikkua. Vammaispalvelulain mukaisilla kuljetuspalveluilla turvataan vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muille kansalaisille.

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Vammaispalveluasetuksen 4 §:n mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset. ([31.1.1995/102](#)).Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Kuljetukset voi kunta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain ([733/92](#)) 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla taikka korvata jäljempänä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. ([21.8.1992/808](#))

Kuljetuspalvelujen järjestäminen 5 §

Kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. ([31.1.1995/102](#))

Kuljetuspalveluja ei järjestetä henkilölle, joka saa näitä palveluja muun lain nojalla.

Kuljetuspalvelujen laajuus 6 §

Kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi *vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa*

Kuljetuspalvelun sisältö

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n mukaan kuljetuspalveluihin ja niihin liittyvine saattajapalveluihin kuuluvat vaikeavammaisen henkilön tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, jotka liittyvät

- työssä käymiseen
- opiskeluun
- asioimiseen
- yhteiskunnallisen osallistumiseen
- virkistykseen
- tai muuhun sellaiseen syyhyn.

Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Kenellä on oikeus kuljetuspalveluun?

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä,

- jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja
- joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Palvelun myöntäminen ei ole riippuvainen henkilön varallisuudesta, iästä tai diagnoosista. Selvitettäessä voiko henkilö käyttää joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia, tulee lääkärintodistuksen lisäksi arvioida henkilön toiminnallista (sosiaalista ja fyysistä) ympäristöä:

- Missä palvelut sijaitsevat ja miten asiointimahdollisuudet voidaan hoitaa?
- Minkälainen on henkilön kyky liikkua ja käyttää julkisia liikennevälineitä?
- Minkälaisissa harrastuksissa, opiskelussa tai työssä henkilö käyttää tai viettää aikaansa?
- Onko henkilöllä käytössään mahdollisesti liikkumisen apuvälineitä?
- Miten tällaiset apuvälineet mahdollistavat henkilön liikkumisen julkisissa joukkoliikennevälineissä?
- Missä lähimmät joukkoliikennepysäkit sijaitsevat?
- Kuinka pitkä matka mainituille pysäkeille on?
- Minkälaista kalustoa kunnassa on käytössä?
- Onko kyseessä mahdollisesti esteettömiä julkisen joukkoliikenteen välineitä?

Oikeuskäytännössä on katsottu, että vaikeavammaisuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota

- lääkärinlausuntoihin
- muihin selvityksiin (esimerkiksi tehtyyn koematkaan)
- missä palvelut sijaitsevat
- miten asiointimahdollisuudet voidaan hoitaa
- siihen onko henkilöllä tosiasiallisesti mahdollisuus käyttää esteetöntä julkista liikennettä sekä
- millä etäisyydellä käytettävät joukkoliikennepysäkit sijaitsevat henkilön kodista.

Vaikeavammaisuus voi olla fyysisistä tai psyykkisistä syistä johtuvaa.

Vaikeavammaisuusedellytys voi täytyä siitä syystä, että henkilö ei psyykkisen sairauden vuoksi voi käyttää joukkoliikennettä. Liikuntaesteisyys voi myös vaihdella riippuen vuodenaajoista tai sääoloista.

Kuljetuspalvelujen järjestäminen

Kunta voi järjestää kuljetuspalvelut joko

- tuottamalla palvelun itse
- tuottamalla palvelun yhdessä toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa
- ostamalla palvelun esim. toiselta kunnalta tai palveluntuottajalta tai
- antamalla palvelunkäyttäjälle kuljetuspalvelun ostamiseen palvelusetelin.

Kunta voi järjestää kuljetukset

- taksikuljetuksina
- kutsutaksikuljetuksina
- yhteiskuljetuksina
- palvelulinjoja hyväksikäyttäen
- erilaisten matkojen yhdistelykeskusten avulla
- näiden kaikkien yhdistelmänä

Edellytyksenä on, että kunta ei, valitessaan vammaispalvelulain tarkoittamien kuljetuspalvelujen järjestämistavat, rajoita vammaisen henkilön yksilöllistä oikeutta saada hänelle sopivia palveluja ja tukitoimia. Kun kunta järjestää esimerkiksi yhteiskuljetuksia tai järjestää kuljetuspalvelut erilaisten tilauskeskusten avulla, on palveluja järjestettäessä huomioitava kulloinkin vaikeavammaisen yksilölliset tarpeet liikkumiseen ja varmistuttava valittujen keinojen soveltuvuudesta yksittäiselle palveluun oikeutetulle henkilölle.

Mikäli esimerkiksi yhteiskuljetukset eivät sovellu vaikeavammaiselle henkilölle ottaen huomioon vammasta tai sairaudesta aiheutuvat esteet ja hänen kuljetuspalvelujensa tarpeet, on kuljetuspalvelut tällöin järjestettävä hänen yksilöllisen tarpeensa huomioon ottavalla tavalla.

Vaikka kunnalla on oikeus päättää kuljetuspalvelujen järjestämistavasta, vammaisella henkilöllä on mahdollisuus vaatia palvelua järjestettäväksi hänelle sopivalla yksilöllisellä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan on tehtävä myös palvelun järjestämistapaa koskevien vaatimusten osalta yksilöhuollon päätös.

Järjestämistapaa koskevia päätöksenvaraisia asioita voivat olla esimerkiksi vaatimus

- vakiotaksista (vammainen henkilö haluaa käyttää tuttua samaa taksinkuljettajaa)
- siitä, että vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet huomioon ottaen hänen matkojaan ei yhdistellä
- siitä, että vammainen henkilö vapautetaan tilaamasta taksia matkojen yhdistelykeskuksen kautta tai

- joku muu sellainen tapa järjestää kuljetuspalveluja, joka turvaa henkilön yksilölliset tarpeet liikkumisen sekä huomioi hänen vammansa tai sairautensa aiheuttamat rajoitukset liikkumisessa.

Kuljetuspalvelun määrä

Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään 18 yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa asiointi- ja vapaa-ajan matkaa kuukaudessa. Työ- ja opiskelumatkat järjestetään tarpeen edellyttämässä laajuudessa.

Säännöstä ei voida tulkita sillä tavoin, että vaikeavammaisen henkilön subjektiivinen oikeus olisi kuukaudessa enintään 18 matkaa. Mikäli vaikeavammaisen henkilön tarve on suurempi (ja tarve on myös toteennäytetty), on mahdollista, että kunta on velvollinen järjestämään vammaiselle henkilölle kuuluvana subjektiivisena oikeutena enemmän matkoja.

Kuljetuspalvelumatkojen vähimmäismäärää ei voi vähentää esimerkiksi sillä perusteella, että vaikeavammaisen ilmoittaa käyttävänsä joskus joukkoliikenteen matalalattiabussia.

Kuljetuspalvelumaksut

Kunta voi korvata asiakkaalle kuljetuspalveluista aiheutuneet kustannukset jälkikäteen tai järjestämällä matkan esimerkiksi taksikorttia tai taksiseteleitä käyttäen. Kunnan on korvattava omavastuusuuden (kuljetuspalveluista määrättävän asiakasmaksun) ylittävältä osin kuljetuspalveluista vammaiselle henkilölle aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Matkan hinta

Asiakkaalle matka maksaa Oulun joukkoliikenteen kuljettajalta ostettavan bussilipun hinnan. Muualla kuin Oulun joukkoliikenteen toimialueella asiakasmaksu on Oulun joukkoliikenteen ABCD-vyöhykkeen lipun hinta (vuonna 2019 maksu on enintään 10,10 euroa). Asiakas maksaa maksun itse autonkuljettajalle. Saattajalta toimivalta henkilöltä ei peritä asiakasmaksua. Työ- ja opiskelumatkoista perittävä asiakasmaksu on puolet julkisen joukkoliikenteen maksusta. Veteraaneilta ei peritä asiakasmaksua.

Odotusaika

Kuljetuspalvelumatkaan voi sisältyä yhteensä enintään 15 minuutin odotusaika. Odotusajan tarve on ilmoitettava matkaa tilattaessa. Odotusaikaa voidaan käyttää esim. pankkiautomaatilla käyntiin.

Työ- ja opiskelumatkat

Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömät työhön ja opiskeluun liittyvät matkat. Nämä kuljetuspalvelumatkat järjestetään tarpeen mukaisessa laajuudessa ilman kuukausittaisia rajoituksia.

- Työmatkoja järjestetään oman kunnan alueella ja lähikuntiin ulottuvina
- Kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömät työhön liittyvät matkat. Vammaispalvelulain mukaan korvattavaksi tulee kohtuulliset kuljetuspalveluista aiheutuvat kustannukset.
- Arvioitaessa työmatkoja koskevaa lähikuntaa on kiinnitettävä huomiota siihen, mikä on kuntalaisten normaali työssäkäyntialue ja mihin lähikuntiin on tavanomaista tehdä työmatkoja kyseessä olevalta paikkakunnalta.
- Se, että kunta on erikseen määritellyt lähikunnat, ei vielä voi rajoittaa vammaisen henkilön lakiin perustuvaa oikeutta vaikeavammaisen kuljetuspalveluihin ja erityisesti työmatkoihin.

Opiskelumatkojen korvauksen edellytyksenä on, että matkat johtavat

- tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen
- työntekomahdollisuuksien parantamiseen.

Opiskelulla tarkoitetaan

- perusopetuksen jälkeistä opiskelua, esimerkiksi lukiossa sekä ammattiin tähtäävässä opiskelussa ammattioppilaitoksissa
- opiskelua ammattikorkeakouluissa ja yliopistossa
- ammatilliseen opiskeluun tähtäävä opiskelu, kuten esimerkiksi pitkäkestoisemmat avoimen yliopiston kurssit
- työelämän valmiuksia kehittävä koulutus, ainakin pitkäkestoisempi työvoimapolitiittinen koulutus tai kuntoutus
- osana opiskeluun kuuluvaa työskentelyä kouluaikana tapahtuvat retket ja muut vastaavat opiskeluun liittyvät pakolliset tilaisuudet.

Harrastusluonteista opiskelua ei voida pitää kuljetuspalveluihin oikeuttavina opiskeluun liittyvinä matkoina, vaan näihin matkoihin tulee käyttää vapaa-ajan matkoja.

Työhön liittyvillä matkoilla tarkoitetaan yleensä matkoja asunnosta työpaikkaan ja takaisin. Työllä tarkoitetaan työsuhteeseen perustuvan toiminnan lisäksi myös yritystoimintaa. Työpäivän aikana tapahtuvat tavanomaiset työmatkat kuuluvat työnantajan korvattavaksi, eikä näihin voi lähtökohtaisesti käyttää kuljetuspalvelumatkoja.

Työhön välittömästi liittyvät lyhyet koulutukset, esimerkiksi atk-kurssit tai muiden uusien työmenetelmien käyttöönottoon liittyvät koulutus voivat tulla järjestettäväksi työmatkoina, mikäli ne eivät kuulu työnantajan korvattavaksi.

Asuinkunta ja lähikunta

Vammaispalveluasetuksen 4 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset. Lähikunniksi on oikeuskäytännössä pääsääntöisesti hyväksytyt maantieteelliset rajakunnat.

Lähikuntaa ei voi kuitenkaan käsittää yksinomaan siten, että se koskisi vain maantieteellisiä rajakuntia. Lähikunta voidaan määritellä "toiminnallisena lähikuntana", jolloin on otettava huomioon vammasta tai sairaudesta aiheutunut tarve sellaisiin palveluihin, joita ei ole saatavissa asuinkunnan tai kuntaan rajoittuvien lähikuntien alueelta. Lähikuntana voidaan pitää siis ainakin maantieteellisesti kotikuntaan rajoittuvia rajakuntia ja sellaisia muita lähikuntia, joihin etäisyys oman kunnan alueelta – omalta asuinalueelta – ei ole kohtuuttoman pitkä.

Lähikuntia määriteltäessä on kiinnitettävä huomiota matkan pituuteen sekä vammaisen henkilön esittämään yksilölliseen kuljetustarpeeseen. Kunnalla on velvollisuus korvata ainoastaan kohtuulliset kuljetuspalvelut. Tällöin matkan pituudella on myös merkitystä arvioitaessa kuljetuspalveluiden (kustannusten) kohtuullisuutta.

Jos vaikeavammaisen henkilön asuinpaikkakunta ei ole henkilön kotikunta, eikä kyseessä ole vammaispalveluasetuksen tarkoittamasta lähikunnasta, eivät matkat kotikunnassa järjestettyinä kuulu subjektiivisen oikeuden piiriin.

Saattajapalvelut

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle tarvittaessa kuljetuspalveluihin liittyvät saattajapalvelut. Saattajapalvelun sisältöä ei ole määritelty tarkemmin lainsäädännössä.

Saattajapalvelun voidaan katsoa tarkoitettavan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Saattajapalvelusta ei voida periä maksua. Saattajapalvelun tarkoituksena on mahdollistaa kuljetuspalvelujen käyttö.

Lähteet

Räty, Tapio: Vammaispalvelut. Vammaispalvelulain soveltamiskäytäntö. Kynnys ry 2010.
[HE 219/1986](#). Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta.
kuukaudessa.

ASUNNON MUUTOSTYÖT

Asunnon muutostyöt

Asunnon muutostöistä säännellään vammaispalvelulaissa ja -asetuksessa. Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kyseessä on subjektiivinen oikeus, jota ei voi evätä vedoten määrärahan puutteeseen. (Vammaispalvelulaki 9 § 2 mom.)

Asunnon muutostöiden sekä välineiden ja laitteiden hankkimiskustannusten korvaaminen edellyttää vaikeavammaisuutta. Vaikeavammaiseksi katsotaan henkilö, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen kotona tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. (Vammaispalveluasetus 13 §)

Kustannukset korvataan henkilön vakituiseen asuntoon tehtäviin muutostöihin. Vakituksella asunnolla tarkoitetaan asuntoa, missä henkilö tosiasiallisesti asuu. Vakituksella asunnon käsitettä ei ole rajattu vain niihin perusteisiin, millä henkilön kotipaikka määräytyy. Vaikeavammaisella henkilöllä voi siten olla useampiakin vammaispalvelulain tarkoittamia vakituksia asuntoja. Esimerkiksi erotilanteissa vammaisella lapsella voi olla tarve asunnonmuutostöihin kahdessa eri osoitteessa.

Erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen ei lain mukaan ole, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon tukitoimenpitein. Tämä tarkoittaa hallituksen esityksen mukaan hyvin vaikea- ja monivammaisia henkilöitä, joiden huolenpito edellyttää jatkuvasti tai pitkäaikaisesti pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista taikka jotka jo ovat palvelu- ja hoidontarpeensa kannalta perustellusti laitoshoidossa. Käytännössä tällaisia vammaisia henkilöitä on hyvin vähän. Tilannetta tulee aina tarkastella asiakkaan edun näkökulmasta hyvää hallintotapaa noudattaen.

Hallituksen esitys 166/2008 vp

Asunnon muutostöiden sisältö

Vammaispalveluasetuksen 12 §:n mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten

- ovien leventäminen
- luiskien rakentaminen
- kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen
- valaistusmuutostyöt ja kontrastien lisääminen
- kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä
- vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt.

Asunnon muutostyöksi katsotaan asetuksen mukaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä. Suunnittelun toteuttaa yleensä rakennusalan ammattilainen, kuten rakennusmestari tai -insinööri.

Korvattavissa muutostöissä pitää noudattaa soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa käytettävää laatutasoa. Vammaisten asumispalveluiden laatusuosituksen mukaan asunnon muutostyöt on tehtävä, jos mahdollista, hieman ennakoiden.

Korvattavat välineet ja laitteet

Vammaispalveluasetuksen 12 §:n mukaan korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat

- nostolaitteet
- hälytyslaitteet
- vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

Kunta voi myös antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi. Asunnon muutostöinä on pidetty myös välineitä ja laitteita, jotka kuuluvat kodin vakiolaitteistoihin, mikäli henkilön toimintarajoite on niitä edellyttänyt.

Harkittaessa asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamista, täytyy päätöksenteossa kiinnittää huomiota

- hakijan vaikeavammaisuuteen asunnossa suoriutumisen kannalta
- tosiasialliseen tarpeeseen eli voidaanko käyttää myös vaihtoehtoisia ratkaisuja, esimerkiksi asunnon muutostöitä
- onko kyseessä vaikeavammaisen hakijan vakituinen asunto
- voidaanko laitteilla/välineillä edesauttaa henkilön selviytymistä tavanomaisista elämäntoiminnoista vai tarvitseeko henkilö esimerkiksi laitoshoidon palveluja
- onko laite muutoin tarkoituksenmukainen
- ovatko kustannukset kohtuullisia

Muutostöiden kustannusten korvaaminen

Vammaispalvelulain 9 §:n mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä aiheutuvat kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Laissa ei mainita varallisuusharkintaa tai euromääräisiä ylärajoja korvauksille.

Muutostöistä ja muista toimenpiteistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset korvataan kokonaan. Määriteltäessä kustannusten kohtuullisuutta on selvitettävä hankittavan laitteen keskimääräinen markkinahinta, ja se mikä on kulloinkin vammaiselle henkilölle sopiva ja toteuttamiskelpoinen ratkaisu.

Kunnan korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvat ainoastaan välttämättömät vamman tai sairauden aiheuttamasta tarpeesta johtuvat kustannukset. Korvattaviin kustannuksiin eivät yleensä kuulu ne kustannukset, jotka aiheutuvat asumismukavuudesta tai esimerkiksi asumistason parantamisesta.

Mikäli vammaisen henkilö muuttaa tai vaihtaa asuntoa, on korvausta koskevassa hakemuksessa perusteltava, paitsi vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve muutostöihin, myös muuton tai asunnon vaihdon peruste. Asunnon vaihdon syynä voi olla esimerkiksi perhetilanteen muutos, lapsen syntyminen, lisääntynyt apuvälineiden tarve tai tarve vaihtaa paikkakuntaa työn takia.

Kun uudisrakentamisesta aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia vamman takia, on ne kohtuullisilta osin korvattava silloin, kun kustannuksia on pidettävä välttämättöminä. Asunnon peruskorjaukseen ei yleensä voi saada vammaispalvelulain mukaan korvausta.

Asunnon muutostöiden suorittaminen ja korvaaminen

Asunnon muutostöiden kustannusten sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimista ja kustannusten korvaamista koskeva säännös on luonteeltaan korvaussäännös. Kunnalla on velvollisuus korvata **kohtuulliset** kustannukset, jos vammaisen henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisen henkilön on hyvä asioiden sujumisen kannalta neuvotella etukäteen kunnan kanssa välineiden ja laitteiden hankkimisesta tai asunnon muutostöiden teettämisestä. Jos muutostöistä tai apuvälineistä hankitaan ilman voimassa olevaa vammaispalveluiden

päätöstä, kustannusten korvaaminen voi olla epävarmaa. Kustannusten korvausta on haettava vammaispalveluasetuksen 20 §:ssä säädetyssä määräajassa eli kuudessa kuukaudessa kustannusten synnystä.

Jos vammainen henkilö on itse valinnut ja teettänyt työn urakoitsijalla, syntyy sopimussuhde vammaisen henkilön ja urakoitsijan välille. Mikäli kohteessa on ollut suunnitteluvirhe tai työssä on joku muu virhe, vastaa suunnittelija tai urakoitsija virheestään yleisten sopimusehtojen mukaan. Tällaisessa tilanteessa kunta ei osallistu asiassa mahdollisesti syntyvien erimielisyyksien käsittelyyn. Vammaisella henkilöllä on mahdollista saattaa asia esimerkiksi kuluttajaviranomaisten käsiteltäväksi.

Kunta voi myös huolehtia asunnon muutostöiden suorittamisesta itse. Tämä edellyttää aina vammaisen henkilön suostumusta. Kunta voi tällaisissa tilanteissa kilpailuttaa urakoitsijat ja teettää muutostyöt valitsemallaan palveluntuottajalla.

Kunnalla on oikeus asettaa päätöksessään sellaisia ehtoja, jotka mahdollistavat muutostöiden tekemisen. Kunta voi esimerkiksi vaatia ennen asunnon muutostöiden maksamista, että asunnossa tehdään tarvittavat peruskorjaukset.

Lähteet

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 (vammaispalvelulaki)

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987 (vammaispalveluasetus)

Hallituksen esitys 166/2008 vp

Tapio Rätty (2010) Vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Kynnys ry.

Yksilölliset palvelut, toimivat asunnot ja esteetön ympäristö. Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaia 2003:4

PALVELUASUMINEN

Vammaispalvelulain 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ja palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Palveluasumisen järjestäminen

Palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa **jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.**

VAMMAISPALVELULAIN MUKAINEN PÄIVÄTOIMINTA

Vammaispalvelulain 8 §:n mukainen päivätoiminta kuuluu kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin, joten kysymyksessä ei ole määrärahoihin sidottu palvelu.

Päivätoiminnan tarkoituksena on tukea itsenäisessä elämässä suoriutumista sekä edistää osallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta. Päivätoiminta on tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista.

HE 166/2006

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa vammaispalvelulain perusteella, jos henkilö tarvitsee vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Kuka voi saada päivätoimintaa?

Vammaispalvelulain 8 b §:n mukaan päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöntä henkilöä, jolla

- ei vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ole edellytyksiä osallistua vanhan sosiaalihuoltolain 710/1982 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja
- jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Vammaispalvelulain esitöiden mukaan esimerkiksi aivovamma sekä eri vammojen yhdistelmät voivat aiheuttaa vaikean toimintarajoitteen, joka estää henkilöä osallistumasta vanhan sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan.

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös esimerkiksi henkilöille, joilla on krooninen skitsofrenia ja sen aiheuttama vaikea toimintarajoite, mutta ei sairaalahoidon tarvetta. Päivätoiminta voi soveltua myös henkilölle, jolla on fyysinen vamma.

Henkilölle voidaan myös järjestää sekä päivätoimintaa että sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa henkilön yksilöllisten toimintaedellytysten sallimassa laajuudessa.

Päivätoiminnan sisältö

Vammaispalvelulain mukaisen päivätoiminnan sisältönä on kodin ulkopuolella järjestetty itsenäisessä elämässä suoriutumista tukeva ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävä toiminta.

Sen avulla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista.

Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka parantaa elämän laatua ja ennaltaehkäisee psyykkisiä vaikeuksia. Päivätoiminnan tarkoituksena on lisätä vammaisten henkilöiden kontakteja asunnon ulkopuolella.

Päivätoimintaa voidaan kuitenkin järjestää myös esimerkiksi vammaisen henkilön kotona, mikäli liikkuminen on hänelle liian raskasta tai se on muuten vammaisen henkilön kannalta tarkoituksenmukaista.

Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjoittelua.

Päivätoimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena toimintana tai esimerkiksi henkilökohtaisen avun avulla käyttäen hyväksi kunnan yleisiä palveluja.

Päivätoiminnasta työtoimintaan

Joissain tapauksissa päivätoiminnan järjestäminen voi auttaa vaikeavammaisen henkilön siirtymistä työtoimintaan ja mahdollisesti edelleen työelämään.

Henkilöllä katsotaan olevan edellytyksiä osallistua työtoimintaan, jos toimintaan osallistuminen on mahdollista esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan tukemana. Myös mielenterveyskuntoutujille työtoiminta on ensisijainen vaihtoehto suhteessa päivätoimintaan.

Työtoimintaan osallistumista on mahdollista kokeilla tietyn määräajan päivätoimintaan osallistumisen ohella. Yksilöllisten toimintaedellytysten mukaan henkilölle voidaan järjestää myös lyhytkestoista työtoimintaa ja sen ohella päivätoimintaa.

Päivätoiminnan määrä

Vammaispalvelulain 8 b §:n mukaan päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos hän kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy. Tämä voi olla esimerkiksi terveydellinen syy. Myös toiminnan päivittäinen tuntimäärä voi vaihdella. Päivätoiminnan järjestäminen perustuu palvelusuunnitelmaan, jossa on määriteltä, miten, missä ja missä laajuudessa päivätoimintaa järjestetään.

Päivätoiminnan maksut

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta on asiakasmaksulain 4 §:n mukaisesti maksutonta. Kuljetuksista ja aterioista voidaan kuitenkin periä maksu.

HENKILÖKOHTAINEN APU

Henkilökohtainen apu on

1. toisen ihmisen antamaa välttämätöntä apua niissä (tavanomaisen elämän) asioissa, joita henkilö ei pysty kokonaan tai osittain itse vammaan tai sairauden vuoksi tekemään
2. itsenäisen elämän mahdollistaja vaikeavammaiselle henkilölle
3. palvelu, jota tulee myöntää vammaispalvelulain mukaiset edellytykset täyttävälle vaikeavammaiselle henkilölle

Oikeus henkilökohtaiseen apuun

Henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vammaan tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Välttämättömästä ja toistuvasta toisen henkilön avun tarpeesta on kyse sekä

- silloin kun avun tarve on jatkuvaluonteista ja määrällisesti runsasta; että
- silloin kun se on määrällisesti vähäisempää, mutta toistuvaa.

Mikäli henkilö ei tarvitse toistuvasti toisen henkilön apua tai tarve apuun voidaan turvata tosiasiallisesti jollain muulla tavoin, esimerkiksi apuvälinein, henkilöä ei ole pidettävä henkilökohtaisen avun suhteen vaikeavammaisena henkilönä.

Vaikeavammaisuus määritellään vammaispalvelulain 8 c §:ssä ensisijaisesti yksilöllisen toimintakyvyn perusteella. Hallituksen esityksessä todetaan, että mitään tiettyä vammaa tai sairautta ei edellytetä. Merkitseviä ovat yksilöllisesti arvioitava toimintakyky ja sen rajoitteet.

Henkilöllä oltava pitkäaikainen tai etenevä vamma tai sairaus

Säännös edellyttää, että henkilöllä on pitkäaikainen tai etenevä vamma tai sairaus. Pitkäaikaisuutta määriteltäessä merkitystä ei ole yksin sillä, kuinka kauan sairaudesta tai vammasta johtuen palvelujen tarve mahdollisesti jatkuu.

Henkilö ei ole oikeutettu henkilökohtaiseen apuun, mikäli hänen vammansa tai sairautensa on luonteeltaan ohimenevä ja siitä johtuvat toimintarajoitteet sekä avun tarve ovat lyhytkestoisia. Tällainen on esimerkiksi jalan murtuminen. Kuitenkin joissakin tilanteissa myös lyhytaikaiseksi muutoin määriteltävissä oleva vamma tai sairaus voi oikeuttaa henkilökohtaiseen apuun. Tarve henkilökohtaiseen apuun voi olla lyhytaikainen esimerkiksi sen johdosta, että tiedossa on sairauden nopea eteneminen, joka voi johtaa

suhteellisen lyhyen ajanjakson jälkeen laitoshoitoon tai kuolemaan. Tästä huolimatta sairautta on pidettävä säännöksen tarkoittamassa mielessä pitkäaikaisena.

Pääsääntöisesti henkilökohtaiseen apuun oikeuttavat vammat ja sairaudet ovat luonteeltaan pysyviä. Ne voivat olla myös eteneviä kuten esimerkiksi MS-tauti, eräät lihassairaudet ja ALS sekä jotkut harvinaiset sairaudet.

Sairauksille voi olla ominaista toimintakyvyn voimakas vaihtelu ja siitä aiheutuva vaihteleva ja toistuva henkilökohtaisen avun tarve. Avun tarpeen runsaus voi vaihdella sairauden kulusta ja tilasta johtuen. Vaihtelevia avuntarpeita esiintyy tyypillisesti esimerkiksi MS-taudissa, vaikeahoitoisissa epilepsioissa ja muissa neurologisissa sairauksissa.

Sairauden tai vamman aiheuttama toimintarajoite saattaa olla sen laatuinen, että henkilö tarvitsee apua vain joissakin tilanteissa, ympäristöissä tai olosuhteissa. Esimerkiksi henkilöt, joilla on näkövamma, kehitysvamma tai hahmotushäiriöitä, selviytyvät usein tutuissa ympäristöissä tai tilanteissa itsenäisesti, mutta tarvitsevat apua vieraassa ympäristössä ja tilanteissa. Pyörätuolilla liikkuva voi selvitä itsenäisesti kesällä, mutta talvikelillä tarvitsee apua liikkumisessaan. Avun tarve on tällöinkin lain tarkoittamalla tavalla yleensä toistuvaa, vaikkakin ajoittaista.

Vamman tai sairauden laatu taikka diagnoosi yksinään ei ole ratkaiseva henkilökohtaista apua järjestettäessä vaan olennaisia ovat *henkilön toimintakyvyn rajoitteet ja niistä johtuva välttämätön avun tarve*.

Myös kehitysvammaiset henkilöt voivat olla oikeutettuja henkilökohtaiseen apuun. Heidän avun tarpeensa voivat olla sekä vaihtelevia, runsaita että vain ajoittain toistuvia.

Voimavarat avun tarpeen määrittelyyn

Henkilökohtaisen avun luonne sekä sen tarkoitus tukea henkilön omia valintoja ja itsenäistä elämää edellyttävät, että *vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määrittellä sekä avun sisältö että toteutustapa*. Hänen on kyettävä ottamaan kantaa ainakin tuettuna avuntarpeisiinsa ja niihin vastaamisen tapoihin. Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan, tulee siihen vastata muulla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla.

Vaikeavammaisella henkilöllä voi olla laissa edellytetyjä voimavaroja, vaikka hänellä olisi vaikeuksia ilmaista itseään. Henkilön kuulemisessa voidaan tarvittaessa käyttää esimerkiksi tulkitsemista sekä kommunikaation apuvälineitä ja -menetelmiä. Myös omaisten ja läheisten asiantuntemukseen on mahdollista tukeutua, mutta avun tarpeen määrittelyyn ei tule perustua toisen henkilön esittämiin näkemyksiin. Mikäli henkilön oma käsitys henkilökohtaisen avun sisällöstä ja sen toteutustavoista pystytään erilaisilla keinoilla selvittämään luotettavasti esimerkiksi puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien avulla, se saattaa riittää täyttämään lain tarkoittaman voimavaraedellytyksen.

Edellytystä, jonka mukaan henkilökohtaisen avun saajan on kyettävä itse määrittelemään avun sisältö ja toteuttamistapa, on kuitenkin tulkittava varovasti. Hallituksen esityksessä todetaan, että on tilanteita, joissa avustajan on kyettävä tulkitsemaan henkilön tunnetiloja ja tarpeita, vaikka tämä ei toimintakyvyn ongelmien takia niitä pysty selkeästi ilmaisemaan. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos henkilö sairastaa pitkälle edennyttä lihassairautta tai

vaikean traumaattisen aivovamman jälkitilaa. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään asettanut voimavaraedellytyksen hyvin matalalle. Tämä on alun perinkin ollut lain soveltajan tarkoitus.

Oikeuskäytännössä on joissain tapauksissa katsottu, että voimavaraedellytys voi täytyä myös osittain. Henkilöllä on todettu olevan voimavaroja määritellä oma avuntarpeensa esimerkiksi vapaa-ajan toimissa mutta ei kaikissa päivittäisissä toimissa.

Sellaiselle henkilölle, joka ei täytä henkilökohtaisen avun voimavaraedellytystä, tulee järjestää vastaava yksilöllisiin tarpeisiin vastaava palvelu muulla tavoin.

Ikääntyneet ja henkilökohtainen apu

Oikeutta vammaispalvelulain perusteella järjestettävään henkilökohtaiseen apuun ei ole henkilöllä, jonka avun tarve johtuu *pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista tai toimintarajoitteista*. Lain valmisteluaineistosta ei käy ilmi, mitä nämä sairaudet tai toimintarajoitteet voisivat olla.

Oikeuskäytännössä on tehty rajanvetoa sen suhteen, mitkä sairaudet ja niistä johtuvat toimintakyvyn rajoitteet ovat tai eivät ole tavanomaisesti ikääntymiseen liittyviä. Normaaliin ikääntymiseen liittyvänä ei ole pidetty esimerkiksi glaukoomaa tai silmänpohjan kosteaa ikärappeumaa. Oikeus henkilökohtaiseen apuun on kuitenkin aina selvitettävä yksilöllisesti henkilön kokonaistilanteen pohjalta eikä tietty diagnoosi itsessään ole ratkaiseva. Henkilöllä saattaa olla muitakin kuin ikääntymiseen liittyviä sairauksia tai toimintarajoitteita, jolloin on olennaista selvittää, mistä toimintakyvyn heikkeneminen ja avuntarve pääasiassa johtuu.

Oikeutta henkilökohtaiseen apuun ei siis ole sidottu tiettyyn ikään vaan toimintarajoitteen objektiivisiin syihin. Ikääntyneillä vammaisilla ja ikääntyneinä vammautuneilla henkilöillä on siten oikeus palveluihin ja tukitoimiin samoin perustein kuin muillakin vammaisilla henkilöillä.

lökkäinä vammautuneet ja ikääntyvät vammaiset tuleekin erotella tavanomaiseksi katsottavasta ikääntymisestä ja tästä aiheutuvista sairauksista tai toimintarajoitteista. Tällaisia ikääntymiseen liittyviä sairauksia ovat ne sairaudet, jotka normaalistikin liittyvät vanhenemiseen ja joita on siis pidettävä tyypillisinä tiettyyn ikään tai elämänvaiheeseen liittyvinä sairauksina tai toimintarajoitteina.

Tarkoitus on, että myös iäkkäinä vammautuneet ja muut iäkkäät vammaiset kuuluvat vammaispalvelulain piiriin, kunhan toimintarajoite ei siis johdu ainoastaan ikääntymisestä. Esimerkiksi ikääntymisen myötä näkö- ja kuulo heikentyvät, mutta vain osalla ihmisistä niin voimakkaasti, että tila vastaa vaikeavammaisuutta. Henkilöä ei voida sulkea henkilökohtaisen avun ulkopuolelle suoraan tietyn diagnoosin perusteella. Vaikeavammaisen henkilön ikääntyminen ei sulje häntä henkilökohtaisen avun ulkopuolelle.

Muualla vammaispalvelulaissa ei ikää koskevia rajauksia ole. Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi iän perusteella.

Viranomaisilla on velvollisuus tulkita lakia perusoikeusmyönteisesti. Ainoa lainmukainen poissulkuperuste on tavanomainen ikääntymiseen liittyvä toimintakyvyn heikkeneminen. Jos henkilön avuntarve johtuu tällaisesta ikään liittyvästä toimintakyvyn rajoitteesta eivätkä henkilökohtaisen avun myöntämisen kriteerit täyty, on henkilölle kuitenkin myönnettävä tarvittaessa muuta sopivaa apua.

Lapset ja henkilökohtainen apu

Vaikeavammaisilla lapsilla on oikeus vammaispalvelulain mukaiseen henkilökohtaiseen apuun silloin, kun he eivät ole vanhempiensa ja muiden huoltajiensa välittömän ja jatkuvan valvonnan ja hoivan tarpeessa, vaan voivat itse ainakin osittain vaikuttaa ja tehdä päätöksiä omasta toiminnastaan. Mitään tiettyä ikää ei voida asettaa mittariksi, vaan lapsen yksilöllinen tilanne ja kehitystaso tulee ottaa huomioon asiakaslain 10 §:n mukaisesti. Myös sosiaalihuoltolain 32 § edellyttää, että lapsen omiin mielipiteisiin ja toivomuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. Muutoinkin sosiaalihuoltolain lapsia koskevat säännökset, kuten sosiaalihuoltolain 5 § (lapsen etu), ohjaavat vahvasti asiakasprosessia.

Henkilökohtaiselle avulle ei ole laissa alaikäraja, mutta säännös henkilön kyvystä määrittellä itse avun sisältö ja toteutustapa saattaa aiheuttaa joitakin rajoituksia. On esimerkiksi harkittava, pystyykö lapsi määrittelemään vaaditulla tavalla avun sisällön ja toteutustavan. Tässä suhteessa merkitystä voi olla myös sillä, mihin tarkoitukseen henkilökohtaista apua on haettu. Avun tarpeen ja sen sisällön määrittelemiseksi vaadittavat kyvyt ovat erilaisia päivittäisten toimien suhteen kuin esimerkiksi harrastusten tai lasten keskinäisten sosiaalisten tilanteiden osalta. Aivan pieneltä lapselta tämä ei todennäköisesti onnistu päivittäisten toimien osalta, mutta kouluikäinen pystyy yleensä näkemään oman avuntarpeensa jo aika hyvin tässäkin suhteessa. Toisaalta selvästi alle kouluikäinenkin kykenee määrittämään esimerkiksi leikkeihin tarvitsemansa avun.

Lapsen oikeus henkilökohtaiseen apuun on aina arvioitava yksilöllisesti. Henkilökohtaisella avulla tulee vastata lapsen tarpeisiin iän ja lapsen kehitystason edellyttämällä tavalla. Avun tarpeen arvioissa tulee lähteä siitä,

- mikä on vammattoman lapsen mahdollisuus ja kyky toimia itsenäisesti kullakin ikätasolla
- miten henkilökohtaisella avulla voitaisiin turvata vammaiselle lapselle nämä samat mahdollisuudet liikkumiseen, sosiaalisiin suhteisiin, harrastuksiin ym.

Jos lapsen ei katsota täyttävän henkilökohtaisen avun myöntämiskriteerejä, hänelle on järjestettävä muita sopivia ja tarkoituksenmukaisia palveluja. Mikäli vaikeavammaisen lapsen avun tarve edellyttää pääosin sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti tai pitkäaikaisesti, tulee siihen vastata muun sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislainsäädännön perusteella

Perusteena välttämätön avuntarve - ei diagnoosi

Henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytyksenä on, että vaikeavammaisen henkilö tarvitsee vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä toisen henkilön apua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista. Avuntarpeen ei tarvitse olla runsasta, kunhan se on välttämätöntä.

Mitään ryhmää ei ole suljettu henkilökohtaisen avun järjestämisen ulkopuolelle vamman tai sairauden laadun tai diagnoosin perusteella. Kaikkien pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden kohdalla vammasta ja sairaudesta riippumatta oikeutta henkilökohtaiseen apuun on arvioitava tarkastelemalla sitä, miten kunkin henkilön yksilöllinen tilanne vastaa ei vain henkilökohtaisen avun, vaan myös vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien järjestämisedellytyksiä kokonaisuudessaan.

Mihin henkilökohtaista apua myönnetään?

Henkilökohtainen apu kohdistuu niihin toimiin, jotka henkilö tekisi itse, mutta ei niistä vamman tai sairauden vuoksi selviä. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä omien valintojensa toteuttamisessa niin kotona kuin kodin ulkopuolella:

- päivittäisissä toimissa
- työssä ja opiskelussa
- harrastuksissa
- yhteiskunnallisessa osallistumisessa
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä

Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan niitä toimintoja, joita ihmiset elämässään tekevät joko joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti tietyin aikaväleihin. Ne ovat siis elämässä yleisesti tehtäviä tavanomaisia asioita. Tällaisia ovat muun muassa liikkuminen, pukeutuminen, henkilökohtainen hygienia ja sen hoito, vaate- ja ruokahuolto, kodin siisteydestä huolehtiminen sekä asiointi, kuten esimerkiksi kaupassa tai viranomaisessa asioiminen. Päivittäisiin toimiin kuuluu myös vaikeavammaisen henkilön huollossa tai hoidossa olevan lapsen päivittäisiin toimiin osallistuminen.

Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan, tulee siihen vastata muulla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla. Tällaista hoivaa, hoitoa ja valvontaa on ainakin sellainen hoito ja huolenpito, jota annetaan pääasiassa lääketieteellisin perustein tai sellainen hoito ja huolenpito, jota on annettavissa henkilön vammaisuudesta tai sairaudesta riippumatta, esimerkiksi ns. perushoito.

Kuinka paljon henkilökohtaista apua myönnetään?

Vammaispalvelulain 8 c §:ssä on säännökset siitä, kuinka paljon henkilökohtaista apua on myönnettävä.

Tämän lisäksi on otettava huomioon perustuslain lain säännökset, jotka turvaavat jokaisen oikeuden välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että palveluilla tulee turvata jokaiselle ihmisarvoinen elämä sekä edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Ihmisarvoinen elämä tarkoittaa perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi esimerkiksi sosiaalisten suhteiden ylläpitoa sekä mahdollisuuksia tehdä valintoja ja toteuttaa eri tavoin itseään.

Henkilökohtaisen avun tuntimäärää arvioitaessa on ensin arvioitava, kuinka paljon apua henkilö välttämättä tarvitsee. Vasta sen jälkeen voidaan arvioida, mikä tuntimäärä kattaa avun tarpeen.

Päätöstä tehtäessä on huomioitava myös se, että käytännössä riittävä tuntimäärä on usein enemmän kuin vain yksittäisiin avustamistilanteisiin kuuluva yhteenlaskettu aika. Tämä johtuu pitkälti työntekijän työsuhdetta ja työaikaa koskevasta lainsäädännöstä.

Työaikaa on työlainsäädännön mukaan kaikki se aika, jolloin työntekijän tulee olla työnantajan käytettävissä. Henkilökohtaisen avun työsuhhteissa työtehtäviä ei yleensä tehdä yhtäjaksoisesti, vaan ne sijoittuvat eri työvuoron kohtiin riippuen siitä, minkälaista apua henkilö milläkin hetkellä tarvitsee. Työtehtävien välillä on yleensä myös sellaista aikaa, jolloin henkilökohtaisen avustajan on oltava vammaisen henkilön käytettävissä, mutta hän ei välttämättä sillä hetkellä varsinaisesti tee avustamiseen liittyviä tehtäviä.

Palvelutarpeen arviointi ja palvelussuunnitelma on keskeisessä asemassa riittävää tuntimäärää arvioitaessa. Palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä on syytä arvioida henkilökohtaisen avun tarve kaikilla elämänalueilla. Tässä voidaan käyttää apuna erilaisia avuntarpeen kartoitusmenetelmiä.

Palveluasumisen tai asumispalveluiden piirissä olevalla henkilöllä on oikeus saada asumispalveluiden lisäksi henkilökohtaista apua yksilöllisen tarpeensa mukaan työhön ja opiskeluun, harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen.

Järjestämistavasta riippumatta henkilökohtaisen avun käyttäjä itse päättää, miten, missä ja milloin hän saa henkilökohtaista apua sekä, kuka häntä avustaa.

Päivittäiset toimet

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Laissa ei määritellä minimi- tai enimmäistuntimäärää, vaan arviointi tulee tehdä yksilöllisen tarpeen perusteella.

Päivittäisiä toimia ovat toiminnot, joita ihmiset elämässään tekevät joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti tietyin aikaväleihin. Esimerkkeinä päivittäisistä toimista ovat kotona ja kodin ulkopuolella tapahtuvat jokapäiväiset ja yleisesti elämässä tapahtuvat asiat ja toimet, kuten

- liikkuminen
- pukeutuminen
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- vaate- ja ruokahuolto
- kodinhoito
- kaupassakäynti
- lääkärikäynnit
- muu asiointi
- lasten vieminen päiväkotiin ja lasten päivittäisiin toimiin osallistuminen ym.

Työ ja opiskelu

Henkilökohtaista apua on järjestettävä työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Laissa ei ole määritelty enimmäistuntimäärää, vaan arviointi tehdään yksilöllisen tarpeen perusteella.

Työllä tarkoitetaan työsuhteeseen perustuvan toiminnan lisäksi yritystoimintaa. Opiskeluna pidetään vastaavasti jonkin tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tähtäävää opiskelua tai sellaista opiskelua, joka vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa ja työllistymisedellytyksiä. Tällaiseksi opiskeluksi on katsottava myös vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus.

Esimerkiksi lukiossa ja korkeakouluissa opiskelevien vaikeavammaisten henkilökohtainen apu järjestetään vammaispalvelulain nojalla. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelun edellyttämien avustajapalveluiden järjestämisvastuu on ensisijaisesti koulutuksen järjestäjällä. Velvollisuus järjestää opiskelijalle henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja on kuitenkin vain vaativan erityisen tuen tehtävän saaneella koulutuksen järjestäjällä eli ns. erityisoppilaitoksella.

Henkilökohtaista apua voidaan järjestää myös ulkomaille suuntautuvien tavanomaiseen elämään kuuluvien loma- ja työmatkojen ajaksi.

Henkilökohtainen apu ja vammaishuippu-urheilu

Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi kannanoton vammaisurheilijoiden yhdenvertaisuuden edistämistä 17.4.2019. Kannanoton mukaan ainakin apurahaa saavien huippu-urheilijoiden kohdalla urheilu pitää rinnastaa työntekoon, kun arvioidaan henkilökohtaisen avun tarvetta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu: Vammaisurheilijoiden yhdenvertaisuutta on edistettävä

Henkilökohtaista apua myönnettäessä pitää joka tapauksessa aina käyttää yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa harkintaa.

Vammaisen henkilö voi tarvita henkilökohtaista apua vammaispalvelulain tarkoittamalla tavalla urheilukilpailuihin osallistuessaan. Henkilökohtaista apua voi saada sekä kotimaassa että ulkomailta järjestettäviin kilpailuihin.

Urheilu pitää rinnastaa työntekoon ainakin, jos kyseessä on huippu-urheilija, joka saa apurahaa (tai jolle urheilu turvaa muuten toimeentulon).

Jos kyseessä ei ole apurahaa saava huippu-urheilija, henkilökohtaista apua myönnetään kuten yleensäkin vapaa-ajan toimintoihin. Urheiluharrastus pitää ottaa huomioon, kun harkitaan henkilökohtaisen avun määrää.

Perusopetus

Perusopetuksen osalta henkilökohtaisen avun ensisijainen järjestämisvastuu on kunnan opetustoimella. Vammaispalvelulla on toissijainen velvollisuus järjestää henkilökohtaista apua, jos esimerkiksi koulutoimen järjestämä apu ei ole riittävää tai sopivaa.

Perusopetuslain 31 §:n mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Päätöksen asiassa tekee opetuksen järjestäjä. Avustaminen voidaan järjestää joko henkilökohtaisen tai useamman oppilaan yhteisen avustajan turvin.

Koululaiselle annettava vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu voi myös kattaa esimerkiksi kotitehtävissä avustamisen kouluajan jälkeen.

Harrastukset, yhteiskuntaan osallistuminen ja sosiaalinen kanssakäyminen

Harrastuksia, yhteiskuntaan osallistumista ja sosiaaliseen kanssakäymistä varten (kuten ystävyys- ja sukulaisuussuhteiden ylläpitämiseen) henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Kyseessä on vähimmäismäärä, joten tarvittaessa perustellusta syystä tuntimäärä voi aina olla suurempikin. Erityistilanteissa on mahdollista myöntää näihin toimintoihin myös vähemmän kuin 30 tuntia kuukaudessa. Silloin kunnan on kuitenkin pystyttävä perustelevaan, millä tavoin vähimmäismäärää vähäisempi tuntimäärä kattaa välttämättömän avun tarpeen.

Henkilökohtainen apu suhteessa muihin palveluihin ja tukitoimiin

Vammaispalvelulaki on ensisijainen suhteessa kehitysvammalakiin, mutta toissijainen suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Sovellettava laki tulee valita sen mukaan, minkä lain perusteella järjestettävä apu ja tuki toteuttaa parhaiten asiakkaan perusoikeuksia ja kyseessä olevan lain tarkoitusta sekä asiakkaan etua.

Henkilökohtainen apu on mahdollista yhdistää tarvittaessa myös muihin vammaispalvelulain, sosiaalihuoltolain tai kehitysvammalain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin. Palvelutarvetta arvioitaessa ja viimeistään palveluista päätettäessä on yksilöllisesti arvioitava, millä keinoin asiakkaan palvelutarve parhaiten tyydytetään. Eri palvelujen yhdistelmän tulee muodostaa asiakkaan olosuhteisiin ja tarpeisiin nähden tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.

Jos asiakkaalle esimerkiksi järjestetään palveluasuminen kotiin, se voidaan toteuttaa erilaisten palvelu- ja tukitoimiyhdistelmien avulla. Vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen voidaan järjestää vaikkapa osaksi henkilökohtaisen avun ja kotihoidon turvin. Lisäksi henkilökohtaista apua pitää myöntää kodin ulkopuolelle.

On myös mahdollista järjestää apu sekä kotiin että kodin ulkopuolelle pelkästään henkilökohtaisena apuna. Henkilöiden palvelukokonaisuutta ja palveluiden

järjestämistapaa arvioitaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, yksilölliset tarpeet sekä asiakkaan etu.

Muut palvelumuodot henkilökohtaisen avun sijaan

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan kunnalla ei ole erityistä velvollisuutta henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Tämä koskee tilanteita, joissa vaikeavammaisen henkilö tarvitsee vaativaa ja monialaista erityisosaamista sekä ympärivuorokautista sairaanhoidollista hoitoa edellyttäviä palveluja. Säännös koskee myös tilanteita, joissa henkilö on jo palvelu- tai hoidontarpeensa kannalta perustellusti laitoshoidossa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössään ilmaiseman kannan mukaan kuitenkin myös laitoshoidossa oleville vaikeavammaisille henkilöille tulee mahdollistaa sosiaalisten suhteiden ylläpito ja yhteiskunnallinen osallisuus. Vaikka henkilökohtainen apu ei olisi tarkoituksenmukainen palvelumuoto, palvelut on kuitenkin järjestettävä jollakin tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lähteet

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 39/2017

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö. Hallituksen esitys laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

StVM 32/2008 vp

KUNTOUTUSOHJAUS

Vammaispalveluasetuksen 14 §:n mukaiseen kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erityistarpeista tiedottaminen.

HARKINNANVARAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

SOPEUTUMISVALMENNUS

Sopeutusvalmennuksen sisällöstä säädetään vammaispalveluasetuksen 15 §:ä. Sopeutusvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön tai hänen lähiyhteisönsä toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutusvalmennuksen tavoitteena on vammaisen henkilön toimintakyvyn edistäminen. Sopeutusvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti ja tarvittaessa se voi olla myös toistuvaa. Sopeutusvalmennuksen tarkoituksena on opetella elämään vamman tai sairauden kanssa arjessa ja löytää ratkaisuja erilaisiin käytännön haasteisiin.

Sopeutusvalmennuksen järjestäminen

Sopeutusvalmennusta järjestetään erilaisten kurssien muodossa. Myös vammaisen henkilön kotona tapahtuva sopeutusvalmennus on mahdollista.

Sopeutusvalmennus, kuten vammaispalvelut yleensäkin, edellyttää aina yksilökohtaista harkintaa. Vammaiselle henkilölle annettu yksilökohtainen valmennus, esimerkiksi yksityisopetus voi olla aiemmista sopeutusvalmennuskursseista huolimatta vammaiselle henkilölle tarpeellinen.

Sopeutusvalmennuksen sisältöä ei vammaispalvelulainsäädännössä ole tarkemmin yksilöity. Sopeutusvalmennuksen sisältö onkin ratkaistava vammaisen henkilön ja hänen läheistensä tarpeiden edellyttämällä tavalla. Tavoite on kuitenkin aina sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen.

Sopeutusvalmennuksen yksilö- tai perhekohtaisia muotoja voivat olla mm.

- kommunikaation edistämistä koskeva opetus (esimerkiksi Bliss-symbolit, pistekirjoitus, viittomakommunikaatio)
- sosiaalisen toimintakyvyn valmiuksien parantaminen (esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien tukeminen)
- ihmissuhde- ja seksuaaliasioiden liittyvä valmennus (esimerkiksi vanhemman rooli)
- itsenäisten elämäntaitojen opiskelu (esimerkiksi julkisten palvelujen käytön opiskelu, asumisvalmennus, liikkumistaidonohjaus).

Sopeutusvalmennus on määrärahasidonnainen palvelu. Myös Kela järjestää sopeutusvalmennuskursseja vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena ja harkinnanvaraisena kuntoutuksena.

Lähde

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380 (Vammaispalvelulaki)
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/759 (Vammaispalveluasetus)
Räty, Tapio: Vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Kynnys ry 2010.

PÄIVITTÄISISTÄ TOIMINNOISTA SUORIUTUMISESSA TARVITTAVAT VÄLINEET, KONEET JA LAITTEET

Korvausta muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritetaan sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Kunta voi myös antaa välineitä, koneita tai laitteita korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi. (Vammaispalveluasetus 17 §)

Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan. (Vammaispalvelulaki 9 §)

Autoavustus

1. Autoavustus myönnetään vammaispalvelulain mukaisesti siihen oikeutetulle henkilölle **yksilölliseen tarveharkintaan** perustuen. Avustusta myönnettäessä sosiaalityöntekijä arvioi kunkin asiakkaan yksilöllisen kokonaistilanteen, jonka perusteella avustuksesta päätetään.
2. Avustuskäytännöissä huomioidaan **asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu**.
3. Avustus myönnetään vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaisesti ja kunnan tarkoitukseen varaamien määrärahojen puitteissa siihen oikeutetuille henkilöille.
4. Mikäli avustuksen myöntämistä joudutaan rajaamaan määrärahojen riittämättömyyden vuoksi, tehdään ratkaisut asiakkaiden etusijajärjestys huomioiden. Avustusta myönnettäessä ovat etusijalla:- Työssäkäyvät , opiskelevat ja yhteiskunnallisessa toiminnassa tai perheessä aktiivisesti toimivat vammaiset.- Vaikeavammaiset, jotka ajavat itse autoa ja tarvitsevat liikkumisessaan apuvälineitä.- Ne lapset ja nuoret, joiden kuljettamisessa heidän perheensä tarvitsee auton lisälaitteita ja jotka eivät saa riittäviä kuljetuspalveluita kunnan järjestämänä palveluna.
5. Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon aika edellisen autoavustuksen myöntämisestä. Mikäli asiakkaan tilanne ja olosuhteet ovat oleellisesti muuttuneet, aikaisemmin saadun avustuksen ajankohdalla ei ole merkitystä.
6. Auton hankinta-avustuksen määrää mitoitettaessa otetaan huomioon asiakkaan kuljetusten yksilölliset tarpeet sekä tarvittavan auton kohtuullinen hankintahinta. Autoavustusta voidaan myöntää 20 % auton hankintahinnasta, enintään kuitenkin 3400 euroa. Mikäli henkilö saa autoveron palautusta, tämä huomioidaan hankintahintaa vähentävänä.
7. Autoavustusta voidaan myöntää ajamisen ja auton hallitsemisen kannalta välttämättömiin ja kohtuullisiin lisälaitteisiin ja muutostöihin 100 %, auton käytön kannalta hyödyllisiin lisälaitteisiin ja muutostöihin 50 % kohtuullisista kustannuksista.

8. Lisälaitteet myönnetään asiakkaalle omaksi. Lisälaitteet, jotka nostavat auton todellista arvoa, lasketaan asiakkaan saamaksi hyödyksi.

9. Asiakkaan kuljetuspalvelukokonaisuudessa (autoavustukset, kuljetuspalvelut) otetaan huomioon autoavustus vaikeavammaisten kuljetuspalvelutarvetta vähentävänä tekijänä yksilölliset tarpeet huomioiden.

10. Autoavustushakemus tulee jättää vammaispalveluihin viimeistään 6 kk kuluessa kustannusten syntyisestä.

YLIMÄÄRÄISET VAATEKUSTANNUKSET

Vammaispalveluasetuksen 18 §:n mukaan vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset vaatetuskustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.

Pääsääntöisesti Kelan hoito- tai vammaistuki kattaa ylimääräisistä vaatekustannuksista aiheutuvat menot. Asiakkaan tulee toimittaa Kelan päätös hakemuksen liitteeksi.

YLIMÄÄRÄISET ERITYISRAVINTOKUSTANNUKSET

Vammaispalveluasetuksen 19 §:n mukaan vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista, joita henkilö joutuu käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti.

Pääsääntöisesti Kelan hoito- tai vammaistuki kattaa ylimääräisistä erityisravintokustannuksista aiheutuvat menot. Asiakkaan tulee toimittaa Kelan päätös hakemuksen liitteeksi.